

L'ILLA INAUDITA

DOS LLIBRES DE LA IL·LUSTRACIÓ MENORQUINA

Pere Gomila
Poeta

Amb motiu de l'any Joan Ramis, en commemoració del 200 aniversari de la seva mort, la Il·lustració menorquina estarà molt present enguany en la vida cultural de l'illa. En un pròxim article parlarem dels actes que es desplegaran durant l'any 2019 per recordar la figura i l'obra de Ramis i el context històric que va permetre que Menorca se situés com a capdavantera en tot el conjunt de la cultura catalana de l'època. Parlarem també de la magnífica edició crítica de «Lucrecia» que ha duit a terme l'editorial Vitel·la, tot just arribada a les llibreries. Avui, però, em vull referir a la publicació de dues obres, fins ara inèdites, de dues altres figures, filles del moviment il·lustrat que s'acaben de posar a disposició de lectors i d'estudiosos, en el marc de gran projecte de recuperació d'aquell llegat que es du a terme des de la secció de Llengua i Literatura de l'IME. Es tracta del diari de Josep Sanxo i Sanxo, a cura de F. Xavier Martín Martínez, en coedició de l'IME i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, i de la traducció de la tragèdia «Ifigenia a Tàurida» de Claude Guimond

de la Touche que va realitzar a il·lustrada ciutadellenca Joana de Vigo i Squella, en aquest cas en coedició també de PAM, l'IME i la UIB.

Fa poc vam tenir l'ocasió de comentar la magnífica, colpidora i acurada posada en escena de la traducció d'Ifigenia a Tàurida que La Trup va dur a terme al Teatre Principal de Maó i ja anunciàvem la pròxima edició d'aquest text, tot just sortida d'impremta, que ara podrem tornar a gaudir. La traducció ve precedida per una necessària i completa introducció a càrrec de Maria Paredes i Josefina Salord que situa i analitza l'obra. En primer lloc, hi trobarem la informació que fins ara tenim de la figura de Joana de Vigo, gràcies a la correspondència familiar, i de les traduccions del francès que va deixar escrites, de les quals Ifigenia a Tàurida és l'única obra teatral. Trobarem també notícia de Guimond de la Touche i la renovació del discurs sobre la tragèdia al segle XVIII; la comparació d'aquesta Ifigenia amb la tragèdia d'Eurípides i les innovacions introduïdes per Guimond de la Touche dins l'esperit de la raó i dels *philosophes*; una interessant anàlisi de la traducció de Joana de Vigo amb alguns exemples

Amb pocs mesos de diferència s'han publicat dues obres, filles del moviment il·lustrat menorquí al segle XVIII fins ara inèdites: el «Diari 1824-1844» de Josep Sanxo i Sanxo i la traducció de «Ifigenia a Tàurida» de Joana de Vigo i Squella.

acaratats amb l'original francès i les solucions adoptades per la ciutadellenca que mostra sempre una gran fidelitat en el seu treball; i finalment els criteris d'edició, així com la bibliografia de referència. La lectura d'aquesta introducció, abans d'endinsar-nos en el text de Joana de Vigo, és no només recomanable, si no jo diria que imprescindible.

El «Diari 1824-1844» del prevere Josep Sanxo i Sanxo és en el seu origen una me-

na de consuetud eclesialística de la parròquia de Santa Maria de Maó, és a dir un dietari en què s'anotaven les diferents cerimònies o pràctiques religioses de l'església que consta d'unes sis-centes pàgines manuscrites i que, com diu Xavier Martín en la rigorosa i treballada introducció que precedeix el text, «té una importància cabdal perquè tracta de diferents aspectes de la vida religiosa, social i política de l'illa de Menorca corresponent a la primera meitat del segle XIX». Es tracta d'una època de la qual fins ara no es trobava gaire documentació i que l'edició del manuscrit de Sanxo permetrà estudiar més a fons a través d'un testimoni de primera mà de les convulsions i els canvis que es produïren en la vintena d'anys que abasta el diari. Sense oblidar tampoc l'interès lingüístic del text. Com diu Martín: «El fet d'haver estat escrit en llengua catalana, amb l'ús del registre formal, ens presenta un estat de la llengua culta en els àmbits privat i social ben viu en una època en què predomina la legislació espanyolista en contra de la llengua autòctona, duta a terme pel govern espanyol i per la jerarquia eclesialística menorquina, nomenada aquesta a dit pel mateix monarca absolutista». La introducció es completa amb un detallat quadre sinòptic cronològic i el llibre es clou amb un glossari del lèxic antic, o avui en desús, utilitzat en el diari, que ajudarà els lectors a entendre o a situar determinats termes.